

fvss

Foreningen mod Vindmølleplacering mellem Sjelle og Skjørring

Sjelle/Skjørring d. 1.7.2012

Høringssvar til Skanderborg
kommunes vindmølleplan

-

Kommuneplan 09 - tillæg nr.
09-10

www.fvss.skjoerring.sjelle.dk
mail: fvss@sjelle.dk

Høringssvar angående Kommuneplan 09, tillæg nr. 09-10 vindmøller.

Høringssvaret er afgivet af Foreningen mod vindmølleplacering mellem Sjelle og Skjørring. (FVSS), stiftet ved generalforsamling den 18. april 2012, pr 1. juli 68 medlemmer (husstande). Foreningens formål og vedtægter findes i bilag A.

Foreningen søger ved en række aktiviteter at få området mellem Sjelle og Skjørring fjernet som arealudpegning til mulig opstilling af kæmpe vindmøller. Denne skrivelse omhandler.

1. Underskriftindsamling imod opstillingen
2. Høringssvar udarbejdet af bestyrelsen for FVSS

Ad 1 - Underskriftindsamling

Foreningen har indsamlet 364 underskrifter mod mølleopstillingen. Underskriverne blev præsenteret for følgende tekst: "Vi protesterer imod opsætningen af kæmpe vindmøller op til 150 meter imellem Sjelle og Skjørring". Underskrifterne er vedlagt som bilag B.

Ad 2 - Høringssvar

Nedenfor er resumeret vores hovedklager imod vindmølleopstillingen. På de efterfølgende sider findes en mere detaljeret gennemgang af vores synspunkter inklusiv bilags- og reference liste.

Resume:

Vi finder det meget tvivlsomt, at der kan skabes plads til møllerne, hvis der opereres med en afstand på 750 meter (som anført i COWI rapporten) til Den Fri Hestehaveskolen, da denne skal behandles som støjfølsomt område (side 9).

Sjelle og Skjørring er to velfungerende landsbyer i udvikling, stærke familier flytter til og understøtter de lokale institutioner med skolen i rivende udvikling som omdrejningspunkt. Der er i øvrigt anvendt betydelige midler til at sikre skolevejene. Man må stærkt befrygte at denne udvikling erstattes af afvikling (side 5).

Vindmølle bekendtgørelsen yder ikke naboerne tilstrækkelig beskyttelse imod møllernes uundgåelige støjforurening. Støjgrænserne er højere end for andre industrianlæg, på trods af at det er dokumenteret at vindmøllestøj er mere generende end andre former for støj (side 7).

Det kan forventes at 50 til 60 naboer vil opleve svære støjgener, og det er uafklaret hvor mange af disse personer som vil udvikle sygdomme på grund af støjen (side 10).

Det kan tillige forventes at ca. 20 børn i Den Fri Hestehave skole vil få tilsvarende svære gener af støjen, uden at det er klart hvad det vil betyde for trivsel og indlæring (side 10).

Dansk Selskab for Arbejds- og Miljømedicin fandt i deres høringssvar i 2011 til den nu gældende vindmølle bekendtgørelse at støjgrænserne er for høje og at sundhedsrisikoen ved møllerne er for dårlig undersøgt (side 10).

Et gennemsnitligt ejendomsprisfald på 15 % (som endda kan være et konservativt skøn) vil medføre at naboerne indirekte må yde et økonomisk "mølletilskud" på ca. 50 mio. kr. (side 4)

Flere borgere har allerede oplevet pengeinstitutters modvilje mod finansiering af ejendomsforbedring med henvisning til ejendommens forventede værditab p.g.a. vindmøllerne (side 4).

Når der tages højde for at havvindmøller er mere effektive end landbaserede vindmøller, er prisen pr produceret kWh sammenlignelig. Man vil altså kunne nå 2020 målene for bæredygtig energi produktion ved at øge antallet af havvindmøller til samme pris uden at medføre gener for borgerne (side 12).

Det pågældende område er af kommunen for nylig udlagt som et muligt særligt attraktivt naturområde hvilket er helt uforeneligt med den foreslåede arealanvendelse. Tillige vil de to middelalderkirker i landsbyerne, særligt Skjørring Kirke, blive meget domineret af møllerne.

Konklusion

Vi vil på det kraftigste opfordre kommunen til at se bort fra arealet mellem Sjelle og Skjørring som område til mulig vindmølleplacering. Samlet set finder vi ikke noget rimeligt forhold imellem den gevinst, i form af strøm, som møllerne kan levere og de meget omfattende materielle og immaterielle omkostninger opstillingen vil medføre. Skanderborg kommune vil med gennemførelsen af denne plan ikke beskytte egne borgere men derimod udsætte dem for en risiko, der kan få fatale følger for området og dets borgere.

Vi beder derfor politikkerne i Skanderborg kommune tænke sig grundigt om og stemme nej til denne vindmølleplan. Forlang at landspolitikkerne gennemfører Danmarks energiplan, mens I som lokalpolitikere skal udvikle kommunen i stedet for at afvikle den.

Med venlig hilsen

På vegne af

Foreningen mod vindmølleplacering mellem Sjelle og Skjørring (FVSS).

Formand Michael Magnusson

På de efterfølgende sider findes uddybende materiale.

Landsbyerne

Sjelle og Skjørring er to velfungerende landsbyer, der ligger i kørselsafstand til byer som Silkeborg, Randers, Horsens, Skanderborg og ikke mindst Aarhus. Det betyder, at mennesker, der gerne vil bo tæt på de arbejdspladser, der findes i disse byer, men gerne vil bo på landet, tiltrækkes af Sjelle og Skjørring.

Sjelle og Skjørring tiltrækker disse mennesker fordi der er skøn natur, godt fællesskab, god skole og gode institutioner. For Skanderborg kommune er disse landsbyer altså en vigtig brik, som er med til at tiltrække ressourcestærke borgere, der vil arbejde i byen, men bo på landet.

Skanderborg kommune er ved at ødelægge dette med deres vindmølleplan. Hvis der opstilles vindmøller mellem Sjelle og Skjørring vil disse to landsbyer ikke længere være attraktive, når bymennesker overvejer, hvor de skal etablere deres liv på landet. For når naboerne er kæmpe vindmøller, så er det ikke længere attraktive landsbyer med godt sammenhold, men blot et industrikvarter, hvor ingen ønsker at bo.

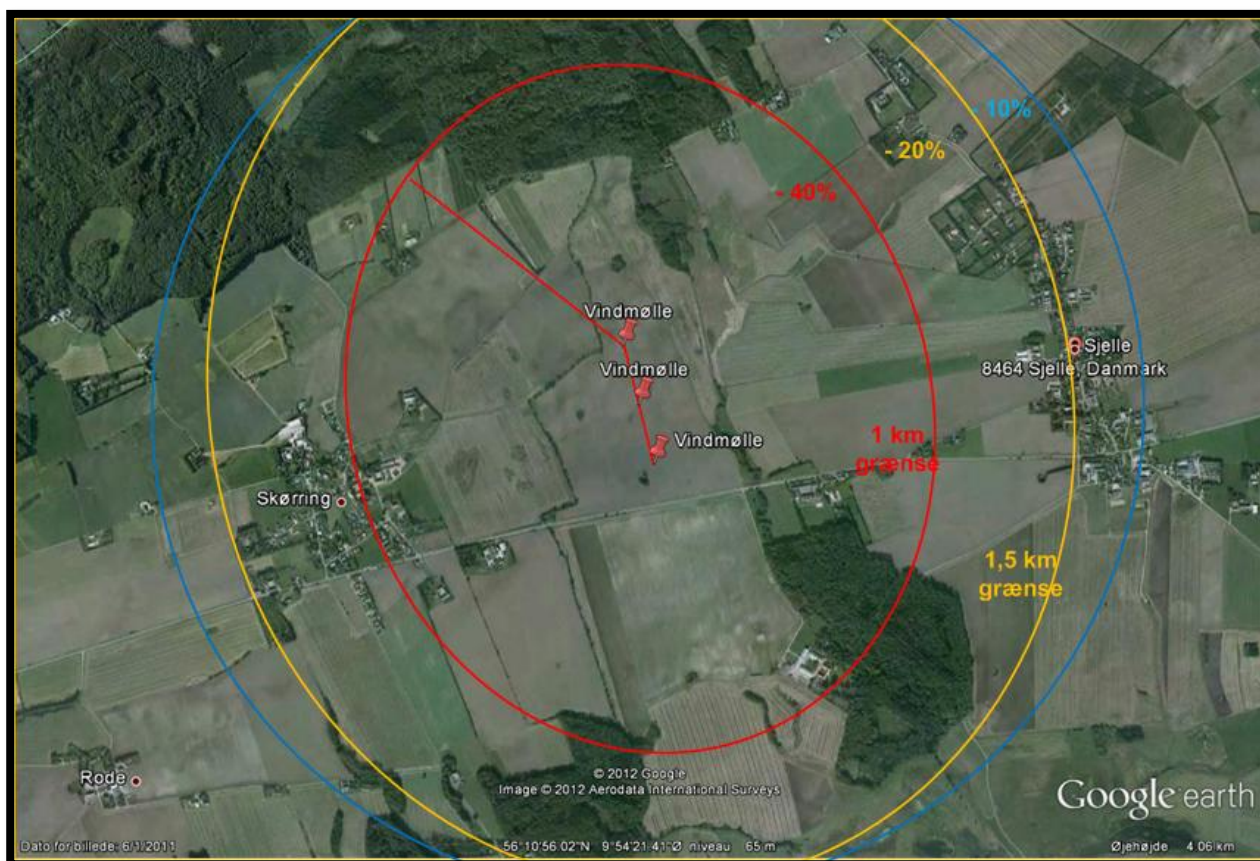
Påvirkning af ejendomspriser

Ved at opstille tre kæmpe vindmøller på land spares mange penge (etableringsomkostninger, strømprisen er den samme) i forhold til at opstille dem hvor de hører hjemme, nemlig på vandet. Denne besparelse er dog kun en besparelse for mølleejeren da naboerne til kæmpe møllerne på land kommer til at lide et økonomisk tab og dermed indirekte kommer til at "give tilskud" til etableringen af landbaserede havmøller.

I Sjelle og Skjørring er der ca. 190 husstande (se Figur 1), der bliver direkte berørt af møllerne (udsigt, larm, skygge- og lyskast). Denne påvirkning har desværre en negativ effekt på huspriserne i området og erfaringer viser at huspriserne falder fra 10 % til usælgelig. Nedenstående er anført en opgørelse hvor vi regner med et gennemsnitligt prisfald på mellem 10 og 25 %. Det er meget sandsynligt at værditabet, i gennemsnit, vil ligge i det område og det er måske endda konservativt. Ejendomsmægler Jonny Laursen fra Nybolig i Rønde udtaler om ejendomsprisernes udvikling, da der skulle etableres møller på syddjurs - "Husenes værdi falder med cirka 30 til 40 procent. Det er min umiddelbare vurdering. Det er ikke noget, der er ført statistik over, men det er min bedste vurdering." (kilde: syddjurs.nu)

Det må tages til efterretning at det ikke vil være urealistisk med et gennemsnitligt fald på 15 % hvilket svarer til ca. 50 mio. kr.

	Best case 			Worst case
Antal husstande	190	190	190	190
Gennemsnitlig værdi	kr. 1.700.000	kr. 1.700.000	kr. 1.700.000	kr. 1.700.000
Gens. Prisfald	10%	15%	20%	25%
Samlet prisfald	kr. 32.300.000	kr. 48.450.000	kr. 64.600.000	kr. 80.750.000

Figur 1 Mølleplaceringernes påvirkning af ejendomspriser

Beboerne i Sjelle og Skjørring kan altså se frem til at skulle give et økonomisk "tilskud" på **50 mio. kr.** hvis kæmpe vindmøllerne rejses. Dette vil betyde at mange vil blive insolvente og nogle vil blive stavnsbundet til deres bolig. Det er altså efterfølgende ikke en mulighed "bare" at flytte.

Allerede nu, hvor vindmølleplanen er i høring, oplever borgere at banken beder dem genoverveje investeringer i huset (og det endda i grøn energi i form af solceller) indtil vindmølleplanen er enten forkastet eller vedtaget. Banken mener simpelthen ikke at investeringer kan forsvares, hvis der opstilles kæmpevindmøller i området, da det vil påvirke huspriserne markant.

Fra udvikling til afvikling

I 2004 blev Sjelle bylaug bevilget 200.000 kr. fra landdistrikpuljen til projektet "fra landsbyafvikling til landsbyudvikling". Formålet med dette projekt var, hvordan vi i fællesskab kunne få vendt tendensen med landsbyafvikling til at udvikle og gøre livet i landsbyerne interessant og dermed sikre udvikling.

I dette projekt var der to forslag, der skulle være med til at knytte Sjelle, Skjørring og Hestehaveskolen tættere sammen – nemlig en cykelsti mellem de to byer samt en tunnel under Langelinie så børnene sikkert kunne krydse vejen. Disse forslag er i dag etableret og er med til at styrke sammenholdet mellem de to byer med Hestehaveskolen som naturligt midtpunkt. Hvis Skanderborg kommunes vindmølleplan bliver gennemført vil de to landsbyer få et nyt (u)naturligt midtpunkt i form af tre kæmpevindmøller.

Borgerne i Sjelle og Skjørring ønsker ikke tre nye naboer i form af kæmpevindmøller, da de vil være med til at vende den positive udvikling og vi frygter at det vil være med til at kvæle de to landsbyer og Hestehave-skolen. Ingen ønsker at bo med risiko for at blive syge og ingen ønsker at have deres børn til at gå i en skole, hvor de risikerer at få indlæringsproblemer. Huspriserne vil falde og borgerne vil ikke længere bestå af mennesker der søger et godt liv på landet med fællesskab og indflydelse, men borgere, der blot skal have et billigt sted at bo.

STØJ er lyd der ikke skulle være der.

Vindmølle støjgrænsen (200 – 20.000 Hz) i det åbne land er 44 dB ved vindhastighed i 10 meters højde på 8 m/s, og 42 dB ved vindhastighed på 6 m/s.

I støjfølsomme områder (byområder, skole og institutioner) er støjgrænserne h.h.v. 39 dB ved 8 m/s. og 37 dB ved 6 m/s. Støjgrænserne gælder kun for de nævnte vindhastigheder, og er tillige højere end for anden industri. Det finder vi uheldigt og mener ikke at vindmøller bør tillades at støjforurene mere end andre industrianlæg.

Støjgrænserne gælder kun for de nævnte vindhastigheder, hvilket er stærkt kritisabelt.

Lavfrekvent støj (10 - 160 Hz)

Lavfrekvent støj rejser flere kilometer fra møllen og bliver værre jo større møllen er. Lavfrekvent støj er ikke så plagsom om dagen, men bliver meget tydeligere om natten. Beboere mere end 2 km fra møller kan være generet af støjen.

Da der er en naturlig spredning i høretærsklen, bliver nogle mennesker meget mere påvirkede end andre.

Måling og beregning af vindmøllestøj udgør et særligt problem. Ved etablering af vindmøller *beregnes* støjpåvirkningen af omgivelserne på baggrund af en række referencemålinger. Hvad angår den lavfrekvente støj, har disse referencemålinger været kritiseret af blandt andet professor Henrik Møller fra Aalborg Universitet for at være behæftet med betydelige metodefejl. Dette medfører at den lavfrekvente støj undervurderes. Det skal dog pointeres, at selv om de gældende referencemålinger antages at være korrekte, er de konstrueret på en måde så gennemsnitlig en tredjedel af de boliger som forventes udsat for lavfrekvent støj på grænseværdien 20 dB rent faktisk vil opleve en lavfrekvent støj større end 20 dB selvom reglerne overholdes.

Ovenstående medfører altså:

Støjgrænserne gælder kun ved vindhastigheder på 6 m/s og 8 m/s. Ingen myndighed har hjemmel til at forlange en bestemt støjgrænse udover de definerede vindhastigheder. Ved de to definerede vindhastigheder beregnes støjværdierne og selvom en nabo ved en måling kan påvise en højere værdi kan vedkommende ikke kræve at det får indflydelse på mølledriften. Mølleopstilleren har mulighed for at "støjreducere" møllen hvilket vi finder stærkt kritisabelt.

Kommunen (som er den myndighed som meddeler tilladelse til at opsætte vindmøller) er også eneste administrative myndighed som borgerne kan klage til over vindmøllegener. Der vil ikke ved klage, blive foretaget måling i klagerens hus for støj fra vindmøller.

Den Fri Hestehave skole, natur SFO og naturbørnehaven følfod.

Der ligger en skøn friskole (Den Fri Hestehave skole – DFH) midt i den skønne natur mellem de to smukke landsbyer Sjelle og Skjøjrring – der er cirka 2 km mellem de to landsbyer. Skolen var indtil 1991/92 en kommunalskole som den daværende Galten kommune valgte at lukke. De to landsbyers borgere satte sig sammen og valgte at købe skolen og stifte en friskole.

- Kommuneskolen blev nedlagt med udgangen af skole året 1991/1992.
- Byernes borger stiftede Den Frie Hestehaveskole som en fri skole i 1992 og købte den gamle kommuneskole.
- I skoleåret 2011/2012 var der cirka 242 elever i alt – hvilket er mere end en fordobling af elevantallet i forhold til da kommunalskolen blev overtaget og DFH blev stiftet.

Efter de to landsbyers borgere stiftede DFH er den ikke kun vokset drastisk i elevantallet, der er skam også investeret mange millioner i at forbedre de fysiske rammer for elever såvel som lærere. Alle de millioner er noget som skolen 100 % selv har finansieret – altså i sidste ende forældrene til eleverne (hovedsageligt borgere fra Sjelle og Skjøjrring). Jeg kan her kort nævne de to største investeringer som er lavet indenfor de sidste 10 år:

- Pris cirka 5.000.000 ny stor multihal.
- Pris cirka 1.700.000 ny tunnel under Langelinje som forbinder cykelstien mellem de to landsbyer Sjelle og Skjøjrring med skolen – så børnene ikke skal krydse den farlige vej Langelinje på deres vej til skole.

Ovennævnte to investeringer, samt alt det der i øvrigt er lavet på skolen og dens arealer, er lavet for at gøre skolen og ikke mindst landsbyerne Sjelle og Skjøjrring til et mere attraktivt område for gode skatteydere og borgere i Skanderborg kommune. Af de to ovennævnte beløb fremgår det vist kun alt for tydeligt, at investeringerne langt fra er ment som kortsigtede investeringer. De er tværtimod lavet som langsigtede investering med den målsætning at gøre skolen til en stærk, konkurrencedygtig og attraktiv skole.

Dette kan næsten ikke siges mere tydeligt end gennem skolens motto ”Et godt værested er et godt lærested”

Landsbyerne Sjelle og Skjøjrring er to landsbyer, med to middelalderkirker, der ligger i et naturskønt landområde midt imellem Silkeborg / Aarhus og Hammel / Skanderborg. Midt imellem disse to landsbyer ligger den lokale succeshistorie DFH. Der er investeret rigtig mange penge og kræfter, af borgerne, i såvel de to landsbyer som DFH skolen. Alle disse investeringer er lavet udelukkende for at landsbyerne og skolen skal forblive stærke og attraktive i dejlige naturskønne omgivelser.

Ovennævnte må siges at være en succeshistorie ud over det sædvanlige – som meget gerne skal blive ved med at vokse og udvikle sig i positiv retning – og forblive en succeshistorie. Dette er desværre ikke foreneligt med kommunens planer om at give tilladelse til opstilling af tre kæmpe vindmøller på et område som ligger cirka 450 m fra skolens nærmeste bygning og omkring 800 m til nærmeste huse i de to landsbyer Sjelle og Skjøjrring.

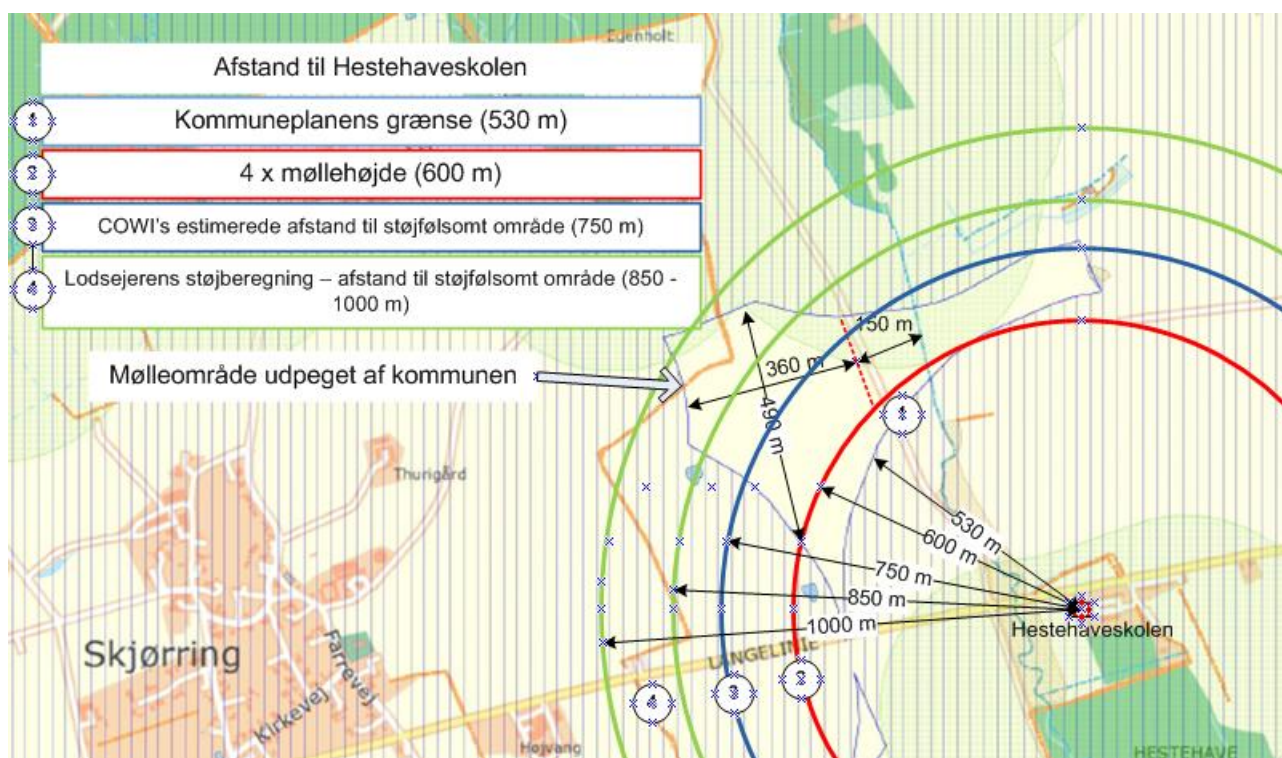

Umuligt at overholde reglerne til skolen som støjfølsomt område:

Udover ovenstående bemærkninger, vil vi gerne henlede opmærksomheden på det fremlagte høringsmateriale (ref kommuneplan) side 13, 14 og 39 angående retningslinjerne for arealudpegningen mellem Sjelle og Skjørring. Her anføres: "Der er i planlægningen taget udgangspunkt i en afstand på 750 m til områder med støjfølsom anvendelse, da det er den afstand, der med de kendte mølletyper typisk skal være for at støjkra-vene i støjbekendtgørelsen kan overholdes."

På nedenstående kort ses afstandslinier indtegnet med udgangspunkt i Den Fri Hestehaveskolen der er støjfølsomt område.

Efter vores opfattelse bør området som minimum indskrænkes så det overholder den skitserede afstand til skolen. I så fald vil det i sig selv gøre mølleopstillingen endog meget vanskelig.

Beboerne

Vindmølle placeringen giver betydelig risiko for væsentlig gene for områdets beboere, og der er en uafklaret, men formodentlig ikke ubetydelig, helbredsrisiko ved at bo tæt på møllerne.

Der findes ingen større danske systematiske undersøgelser som afdækker mulige helbredsrisici.

Vi bemærker særligt at DELTA (rådgivende ingeniører) har udarbejdet en rapport over de forventede sundhedsrisici ved at anvende den nugældende bekendtgørelse (ref D). Vi henviser til denne rapport fordi den er bestilt af Sundhedsstyrelsen, men bemærker at den har en række svagheder som gør at den meget sikkert ikke overvurderer sundhedsrisiciene ved at anvende bekendtgørelsen. Særligt bemærkes at der er tale om en litteratur gennemgang uden at der er anført kriterier for hvilken litteratur som er gennemlæst, hvilket giver risiko for betydelig bias (man læser det som falder i tråd med det man synes i forvejen). Det fremgår tillige ikke om forfatterne repræsenterer relevant sundhedsfaglig indsigt.

Det anføres i resumeet (s. 2) at:

"Støjgenen fra vindmøller er større end for vejtrafikstøj ved samme støjniveau". (Er også illustreret på graf side 23).

Tillige anføres at *"Ved støjgrænsen på 39 dB for støjfølsom arealanvendelse, må man for vindmøller regne med, at ca. 10 % er stærkt generede"*

De to landsbyer og skolen er støjfølsom arealanvendelse. Der er ca. 600 indbyggere i de to landsbyer, og ca. 240 børnehave- og skoleelever i Den Fri Hestehaven Skole. Det er et helt uantageligt antal mennesker som må forventes at opleve svære gener af støjen Jf. DELTA rapporten.

I rapporten (s. 2) anføres tillige at *"På det foreliggende grundlag er der ikke vist direkte helbredseffekter pga. vindmøllestøj, dog er der konstateret sammenhæng imellem støjgener og stresssymptomer"*.

Det er korrekt, men det foreliggende grundlag er netop uhyre sparsomt. Det betyder, som i andre sundhedsrisiko sammenhænge, at hvis kun få mennesker er undersøgt og der alligevel forligger en klart dokumenteret risiko, er det fordi den er enormt stor. Den ville altså slå hårdt igennem selv et lille materiale. Sagt omvendt, der kan sagtens være betydelige sundhedsrisici, det er blot ikke ordentligt undersøgt.

Det anføres at der er dokumenteret stressgener. Man ved at stress i andre sammenhænge bl.a. medfører søvnbesvær som er dokumenteret at medføre sygdom, og det er ikke biologisk plausibelt at specifik stress fra vindmøller ikke også medfører risiko for sygdom.

Forud for vedtagelsen af den gældende vindmøllebekendtgørelse, har Dansk Selskab for Arbejds- og Miljømedicin (DASAM) udarbejdet høringssvar (ref E). Selskabet kunne ikke anbefale bekendtgørelsen, da man ikke fandt at de aktuelle støjgrænser yder naboerne rimelig beskyttelse mod hverken lavfrekvent og ikke lavfrekvent støj, og det anføres tillige at der ikke er taget højde for at støjen kan være højere om natten. Selskabet anbefaler at Sundhedsstyrelsen foretager en sundhedsfaglig vurdering af effekterne ved opstilling af vindmøllerne.

Altså; det sundhedsvidenskabelige selskab, som har den lægelige ekspertviden på området, finder at den gældende bekendtgørelse ikke tilstrækkeligt sikrer naboer til vindmøller, men det er altså et ingeniørfirma, som ved en (måske ikke fyldestgørende) litteraturgennemgang har vurderet de helbredsmæssige risici ved møllerne.

Alternative CO₂ neutrale energikilder til store vindmøller på land

Der findes et alternativ til landbaserede vindmøller, nemlig havbaserede vindmøller. Disse er i rivende udvikling og i takt med at møllerne vokser falder prisen pr. kWh for havbaserede vindmøller.

Havvindmøller

I skrivende stund produceres 28 % af vores strømforbrug i Danmark af vindmøller. Det (Energistyrelsen) forventes at 48 % af vores strømforbrug i 2020 vil produceres af vindmøller. Produktionen forøges således fra 3952 MWh til 6845 MWh (ca. 3000 MWh).

Havmøller har væsentlig større produktion pr. installeret MW end dårligt placerede landmøller. Produktionen fra havmøller er op til 100 % større end for landplacerede tilsvarende møller. Man regner med at landplacerede møller kan producere strøm i 2500 timer/år. Havplacerede møller kan producere strøm 4000 timer/år. I disse beregninger går man endda ud fra optimalt placerede møller på land. Som følge heraf er etableringsprisen pr. produceret kWh nu sammenlignelig og det er altså ikke forbundet med en meromkostning at "flytte" møller ud på havet.

Man kan altså nøjes med langt færre store møller til havs end hvis de placeres på land.

3,6 MW møller har en vægt på 465 tons, hvilket medfører seismisk støj og lavfrekvent støj hvilket er uproblematisk på havet, men stærkt generende for naboer på land.

Bilags og reference liste

Bilag

- A. FVSS vedtægter
- B. Underskriftsindsamling
- C. Præsentation fra borgermøde Galtenhallen den 23. maj 2012

Referencer

- D. Delta, Hørsholm, Danmark (Ingeniør firma), Rapport (sagsnummer A520048) til: Det Enerkipolitiske Udvalg 2010-11 EPU alm. del Bilag 227.
- E. Dansk Selskab for Arbejds- og Miljømedicin (høringssvar sagsnummer: 5114-00048)

Bestyrelsen FVSS

Tillidspost	Navn	Adresse
Formand	Michael Magnusson	Nørregårdsvej 3
Næstformand	Niels Kristian Aagaard	Voldbyvej 72
Kasserer	Steen Andersen Frøslev	Voldbyvej 17
Best. medlem	Jacob Gade	Voldbyvej 53
Best. Medlem	Birthe Jensen	Nørregårdsvej 2
Best. medlem	John Poulsen	Voldbyvej 74
Best. Medlem	Johs Kirch	Dyrehavevej
Suppleant	Bendt Høeg	Voldbyvej 61
Suppleant	Anne Jantzen Steffensen	Skjoldsbjergvej 5
Revisor	Morten Schou	Udsigten 9
Revisor sup	Hans Hansen	Udsigten 10